

De tong

A. Filippi, I. Hitz Lindenmüller (eds)
 The tongue
 Batavia: Quintessence Publishing Co.
 Inc., 2018
 203 bl., geill. € 153,95
 ISBN 978 0 86715 776 5

Zoals de auteurs in hun voorwoord aangeven, kijken veel behandelaars in de mond. Naast tandartsen, mondzorgkundigen en (preventie)-assistenten zijn dat onder andere kinderartsen, kno-artsen, artsen-algemeen practici en dermatologen. Terwijl in de ene opleiding relatief veel aandacht is besteed aan de tong komen afwijkingen van de tong in andere opleidingen nauwelijks aan bod. In dit boek wordt een fraai overzicht gegeven van aandoeningen die op de tong voorkomen en aandoeningen waarbij de tong (mede) betrokken kan zijn.

In het eerste deel van het boek wordt ingegaan op de anatomie en het onderzoek van de tong. Dit deel bevat voor tandartsen en mondzorgkundigen weinig nieuws. Dit deel is vooral informatief voor andere werkers in de gezondheidszorg die regelmatig in de mond kijken. In het tweede, meest uitgebreide deel van het boek wordt een veelheid aan aandoeningen beschreven die kunnen voorkomen op of in de tong. Onder andere worden de kenmerken en de be-

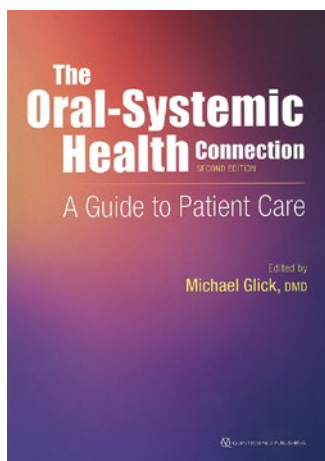
handeling (mits deze er is) kort omschreven. Daarnaast worden de diverse aandoeningen fraai geïllustreerd en worden de belangrijkste kenmerken van de aandoeningen goed in beeld gebracht.

Ten slotte wordt in het derde deel van het boek kort ingegaan op de algemene behandeling van aandoeningen van de tong.

Het boek is vooral geschikt voor kinderartsen, kno-artsen, algemeen practici en dermatologen die weliswaar regelmatig in de mond kijken, maar in hun opleiding vaak te beperkt zijn geschoold in de beoordeling van de tong en hoe de waargenomen veranderingen te behandelen. Voor tandartsen die geïnteresseerd zijn in aandoeningen van de slijmvliezen is het boek vooral van waarde om er snel achter te komen wat de meest waarschijnlijke aandoening(en) is (zijn) waarmee de patiënt zich presenteert.

Recensent: A. Vissink

De relatie tussen mond- en algemene gezondheid. Causaliteit?

M. Glick (ed.)
 The oral-systemic health connection
 Batavia: Quintessence Publishing Co.
 inc., 2019
 382 bl., geill. € 44,91
 ISBN 978 0 86715 788 8

Deze uitgave gaat over dé relatie waar veel onderzoek naar wordt gedaan maar waarover ook veel discussie is. De aanpak is bewonderenswaardig. De eerste 2 hoofdstukken zetten de toon. Hierin wordt beschreven wanneer er van het begrip causaliteit mag worden gesproken en hoe men dit kan herkennen. Mag er van causaliteit of hooguit van associatie worden gesproken? Afwezigheid van causaliteit maakt echter associaties niet waardeloos. Associaties kunnen dienen als springplank om verder te komen in onderzoek, onderwijs en patiëntenbehandeling.

In de volgende 15 hoofdstukken worden alle nu bekende relaties tussen mond- en algemene gezondheid beschreven. Daarbij worden de rol van het microbiom, ontsteking en erfelijke factoren uitvoerig besproken. Tevens wordt de relatie met hart- en vaatziekten, diabetes, vroeggeboorte, obesitas, metabool syndroom en long- en nierziekten belicht. Ook de orale manifestaties en de potentie van speeksel als signaal van onderliggend lijden komen aan bod. Afsluitend wordt ingegaan op de noodzaak de mondgezondheid als onderdeel te zien van de algemene gezondheid en de zorg daar ook zo op in te richten. De economische consequenties

daarvan worden inzichtelijk gemaakt.

Ieder hoofdstuk heeft hetzelfde prettige format. Het onderwerp wordt duidelijk gekaderd. De publicaties waaraan is gerefereerd, worden in het perspectief van causaliteit bediscussieerd. Ieder hoofdstuk wordt afgesloten met gestructureerde informatie die van belang is voor de algemeen practicus, met daarbij wat in alle eerlijkheid over dit onderwerp aan de patiënt kan worden verteld zonder deze in verwarring te brengen en zonder causaliteit voor te spiegelen die er (nog) niet is.

In enkele hoofdstukken wordt zorgvuldig beschreven hoe de onderzoeksresultaten géén causaliteit kunnen aantonen, terwijl er toch eindadviezen worden gegeven, soms door te refereren aan standpunten van wetenschappelijke verenigingen, die wél causaliteit suggereren.

Samenvattend, het boek is goed leesbaar en voorzien van nette illustraties, figuren en tabellen. Verder beschikt het over een uitstekend register dat terugvinden makkelijk maakt. Een boek dat in het onderwijs maar ook in de algemene praktijk een plek zou moeten krijgen.

Recensent: F.R. Rozema